

TALLINNA ÜLIKOOL

ELU Projekt

Kristin Jõgi, Jekaterina Lepman, Alina Litovkina,
Anu Piirsalu, Alexei Malovitchko, Anu Niidri

TÄNAPÄEVA TÕLKIJA PÄDEVUSED:
VALDKONNATEADMISTE OLULISUS.
TÕLKEABITARKVARA.

Portfoolio

Juhendajad:

Triin van Doorslaer

Mari Uusküla

Tallinn 2023

Sisukord

1. Projekti aruanne	3
Projekti eesmärk	3
Sidusrühmad	3
Interdistsiplinaarsus	3
2. Projekti tegevuskava	5
3. Õpikogemuse refleksioon	6
4. Artikkel	9
Sissejuhatus	9
Tõlkeabitarkvara olemus	10
Küsimustik	12
Kokkuvõte	16
Kasutatud allikate loetelu	18
Lisa 1. Küsimustik	19

1. Projekti aruanne

Projekti eesmärk

Projekti idee lähtub vajadusest teadvustada, kuidas on muutunud tõlkija töö ja selleks vajalike kompetentside baas viimastel aastakümnetel, seda seoses tõlkimise kujunemisega ühest küljest igapäevaseks ja enesestmõistetavaks tegevuseks, teisest küljest aga professionaalseks elukutseks. Eesmärk on luua arusaam, milliseks peetakse tõlkimiseks vajalikke oskusi ja teadmisi ning kuidas neid teadvustatakse. Üheks oluliseks märksõnaks on valdkonnateadmiste olulisus, mille vajalikkust kiputakse sageli alahindama. Analüüsi tulemustest lähtuvalt koostatakse küsimustik, mille põhjal viiakse läbi uurimus, kui palju teadvustavad inimesed üldiselt, millised on tõlkija tööks vajalikud pädevused, sh valdkonnateadmiste vajalikkus. Uurimustulemuste põhjal valmib artikkel. Projektile on plaanitud jätkuprojekt teiste tõlkijale vajalike kompetentside (nt tehnilised oskused, kognitiivne võimekus, kultuuridevahelised pädevused jm) teadvustamiseks.

Meie rühma töö eesmärk on luua arusaam, milliseks peetakse tõlkimiseks vajalikke oskusi ja teadmisi ning kuidas neid teadvustatakse. Uuringu raames selgitame välja, kui suurt rolli mängib tänapäeval tõlkija töös tõlketarkvara kasutamine.

Sidusrühmad

Sidusrühmadeks on tõlkebüroode töötajad, vandetõlgid, keeleteoimetajad, elukutselised tõlkijad, kes võivad puutuda igapäevaselt kokku vajadusega kasutada tõlketarkvara. Tarkvara kasutamine tõhustab nende igapäevast tööd. Uuringu käigus selgitame välja, milliseid kaasaegseid masintõlke abivahendeid kasutavad tõlkijad kõige rohkem ning kui hästi nad tulevad tarkvara kasutamisel toime.

Interdistsiplinaarsus

Meie rühmas on 6 liiget, kes on erinevatelt erialadelt, aga on varasemalt mingil määral kokku puutunud tõlkimisega.

- Anu Piirsalu (Eesti filoloogia)
- Alina Litovkina (Slaavi keeled ja kultuur)
- Jekaterina Lepman (Slaavi keeled ja kultuur)

- Anu Niidri (Keeleteadus ja keeleteoimetamine)
- Alexei Malovitchko (Õigusteadus)
- Kristin Jõgi (Kirjalik tõlge)

Võõrkeelte kasutamise ja tõlkimise kogemus. Ühtseks tervikuks proovime lõimida seda nii, et iga eriala üliõpilane saab oma teadmisi ja ideid vastavalt rakendada, nt Anu P. õpib eesti filoloogiat ja aitab korrigeerida tekste keeleliselt või Kristin J. kes õpib kirjalikus tõlkes ning omab baasteadmisi tõlkimisest.

Eelkõige kasutame teadmisi humanitaarerialadelt, kuna tutvume mitmete selle valdkonna teadustöödega ning peame ka ise tulemustest humanitaarteadusliku artikli kirjutama. Kasutame rühmaliikmete ja juhendajate teadmisi tõlketeadusest ja tõlkimisest: nimelt on meie juhendajad tõlketeaduse taustaga ja ka rühmaliikmetel on erinevaid tõlketöö kogemusi. Projektis tuleb teha ka sotsiaalne analüüs, kui viime läbi küsitluse. Lisaks on meil vaja teadmisi turundusest - kuidas levitada küsimustikku nii, et inimesed sellele ka vastata tahaksid ja kuidas kajastada artiklit sotsiaalmeedias.

2. Projekti tegevuskava

Esimesel kohtumisel määrasime kindlaks sihtrühmad, arutasime ja koostasime küsimustiku küsimused. Sidusrühmad vastasid küsimustikule ja saime saadud vastuseid analüüsides teha järeldusi ning koostada kokkuvõtte. Rollijaotus rühmas on olnud võrdne. Igaüks on suhelnud ja saatnud küsimustiku tõlkebüroodele, vandetõlkidele, keeleteimetajatele või elukutselistele tõlkijatele. Saime kokku iga neljapäev, et arutada rühmatööd, oleme ühiselt seadnud eesmäärke selleks, et projektiga edasi liikuda.

Tegevused	Tähtaeg	Vastutaja(d)
Teema valik ja teabe kogumine	02.03.2023	kogu rühm
Küsimustiku koostamine ja arutamine. Respondentide valimine.	09.03.2023	kogu rühm
Küsimustiku laialisaatmine (pilootküsimustik)	16.03.2023	kogu rühm
Küsimustiku korrigeerimine ja laialisaatmine sihtgrupile	23.03.2023	kogu rühm
Küsimustikule vastuste kogumine ja järgnev analüüs. Vahekokkuvõtte ankeedi täitmine ja esitluse ettevalmistamine.	28.03.2023	kogu rühm
Alustame artikli koostamisega	30.03.2023	Iga rühmaliige teeb oma osa (sissejuhatus, teoreetiline osa, praktiline osa, tulemused/järeldused, kokkuvõtte jne.)
Paneme artikli mustandi kokku.	10.05.2023	kogu rühm
Saadame artikli mustandi juhendajale.	12.05.2023	Alexei Malovitchko
Artikli täiendamine vastavalt juhendaja tagasisidemele.	25.05.2023	kogu rühm
Portfoolio koostamine ja esitamine	31.05.2023	kogu rühm

3. Õpikogemuse refleksioon

Kristin Jõgi

Teise aasta kirjaliku tõlke magistrant. Varasemalt olen õppinud Tartu ülikoolis hispaania keelt ja kirjandust. Soovisin kandideerida antud projekti, sest teema on huvipakkuv, vajab uurimist ning teadvustamist laiemale ringkonnale. Õppides ise kirjaliku tõlke erialal, saan aru, kui oluline on tõlkija töö muutuste teadvustamine inimestele. Tihti on arusaam, et tõlkija tõlgib vaid Google Translate'i abiga ja sellest piisab. Tegelikult on asi väga kaugel sellest. Lisaks paljud teised väljakujunenud arusaamad, mis eksisteerivad siamaani rahva seas ja justkui alavääristavad seda ametit.

Arvan, et olen projektis kasulik liige, sest oman teadmisi, mis aitavad jõuda püstitatud eesmärkideni. Samuti panustan alati grupitöösse maksimaalselt, pean tähtaegadest kinni ja arvestan kõigi liikmetega. Minu ootused on jõuda püstitatud eesmärkideni. Loodetavasti tänu sellele projektile tuleb palju huvitavaid mõtteid ja arutelusid, mida saan ülikooli lõppedes endaga kaasa võtta.

Jekaterina Lepman

Slaavi keelte ja kultuuride magistriõppe tudeng. Minu soov oli liituda just selle projektiga sest otsin huvitavat, vastutusrikast ja mitmekülgset tööd. MTÜ Pimedate Ööde Filmifestivali raames tutvusin tõlkevaldkonna spetsiifikaga ja sain teada, kuidas jaotuvad tellimused ning millist tarkvara kasutatakse. Sain iseseisvalt tegeleda filmide sünopsiste ja muude tekstide tõlkimisega eesti ja inglise keelest vene keelde. Arvan, et tõlk-toimetaja peab olema hea organiseerimisvõimega, kiire reageerija erinevatele muutustele, ning loomulikult tööülesannete täitmisel täpne ja professionaalne. Minu eelis sel projektil on tõeline kirk antud valdkonna vastu.

Alina Litovkina

Eelmisel aastal lõpetasin vene filoloogia bakalaureuse kraadi ja praegu olen slaavi keele ja kultuuri esimese kursuse tudeng magistriõppes. Olen väga huvitanud ELU projekti "Tänapäeva tõlkija pädevused", kuna ise õpin ning tahan saada vene-prantsuse tõlkijaks. Minu emakeel on vene keel ja tean oma kogemusest, kui oluline keeleoskus on, aga peale selle on sama olulised tõlkija jaoks erinevad nipid ja pädevused. Tahaksin pädevuste teema uurida, et võimaluse korral laiendada ja kaaluda leitud materjal humanitaarteaduste poolelt, kuna see on otseselt

seotud tõlgetega ja ka minuga. Tõlkeprobleemide valdkonnas olen ka mina, just sel põhjusel arvan oleks tõesti huvitav jälgida ja võrrelda, kuidas on tõlgi töö aja jooksul muutunud, sest üldiselt tõlkija on inimene, kes teeb võõrkeelsete tekstide mõistmise lihtsaks, aga mis selle ameti taga veel peitub?

Alexei Malovitchko

Õigusteaduse magistriõppe tudeng. Töötan juba tükk aega oma erialal (õigusnõustaja õigusbüroos). Olen tööülesannete täitmise käigus tihedalt kokku puutunud tõlkijate tööga. Eeskätt oman selget ettekujutust vandetõlkide tööst kohtuistungitel ning sellest, kuidas võib vahest tõlgi kompetents ja erialased oskused mõjutada isegi kohtumenetluse tulemust. Samuti puutun regulaarselt kokku tarbetekstide ja muude dokumentide tõlkimise vajadusega kohtuvälise töö puhul (klientide rahvusvahelised lepingud, toimingud ettevõtete dokumentatsiooniga, eeskirjad jm), mis võib osutada üsna keeruliseks, võttes arvesse klientide tegevusalade spetsiifilisust ja keerukust. Lisaks sellele tihtipeale tulenevad tõlkide kvalifikatsiooninõuded eriseadustest ja nendega seotud muudest normatiivaktidest (nt kutsestandardid, vandetõlgi seadus, vandetõlgi määrustik jne). Olen seisukohal, et projekti tulemusena valminud artikkel annab põhjalikku ülevaadet uuritava ala kitsaskohtadest.

Anu Piirsalu

Olen eesti filoloogia bakalaureuseõppe teise kursuse tudeng, kõrvalerialaks on referent-toimetaja. Projektiga otsustasin liituda, kuna tundsin, et tõlkimistöoga tutvumine ja selle pädevuste uurimine tuleks mulle erialaselt kasuks. Kuna omandan hea eesti keele põhja, siis mõnda võõrkeelt juurde õppides saaksin näiteks tõlkijana tööd leida, seega on hea, kui olen tõlkimisega juba mingil määral kursis (näiteks milliseid abivahendeid on olemas või mida tõlkimine endast laias laastus üldse kujutab).

Tunnen, et omalt poolt panustan projekti juba omandatud erialateadmisi ja õpitud oskusi, näiteks koos rühmaga loodud tekstide võimalik toimetamine või keeleliselt korrigeerimine, kuid muidugi aitan ka kõige muuga, millega vaja (küsimustiku saatmine sihtrühmadele, saadud vastuste analüüsimine või esitlemine).

Anu Niidri

Soovisin liituda projektiga “Tänapäeva tõlkija pädevused – valdkonnateadmiste olulisus”, sest olen sellest projektist huvitatud, kuna õpin magistriõppe teisel kursusel keeleteaduse ja

keeletoimetamise erialal ning see teema on seotud minu õpingutega. Kuna pean oma erialal ka tõlgitud tekste toimetama, siis on see hea võimalus saada rohkem teada tõlkimisest ning kõigest sellega seonduvast. Olen küll eelnevalt paari aine raames vähesel määral ka ise tõlkinud, kuid igasugused tõlkimist puudutavad uued teadmised ja oskused tuleksid kindlasti minu edaspidises töös mulle kasuks ning aitaksid paremini mõista tõlkijaid ja nende tööd.

Antud projekti panustan näiteks oma seniste teadmiste ja oskustega tõlkimisest ja tõlkijate tööst. Samuti aitan vajadusel otsida informatsiooni ja seda analüüsida, teha esitlusi, kirjutada rühmatööd ja toimetada koostatud küsimustikku. Lisaks võin aktiivselt panustada ka muude tegevustega, mis aitavad kaasa projekti valmimisele, näiteks kas kirjutamise, ettekannete tegemise, rühmatöö või mõnel muul kujul.

4. Artikkel

Sissejuhatus

Tänapäeva maailmas, kus erinevat informatsiooni ringleb palju, on tõlkimine väga oluline. Kui varem tegid tõlkijad oma tööd pliiatsi ja paberiga, siis nüüdseks on arvuti ja interneti kasutuselevõtt seda protsessi palju rohkem kiirendanud.

Tõlkeabiprogrammide kasutamist on uuritud ka varem. Värskemas 2022. aasta magistritöös uuris Anna Gubskaja, kuidas mõjutab tõlketehnoloogia areng Eesti tõlkija tööelu ja rolli ning millised on Eesti tõlkijate tõlkeabiprogrammidega seotud kogemused, kriitika ja eelistused. Uuringu käigus selgus tõlkeabiprogrammidest kasutavad Eesti tõlkijad oma töös kõige rohkem Trados Studio, MemoQ ja Memsource programme ning see, et peamine kriteerium, mille järgi tõlkijad oma lemmikprogrammi valivad, on kasutusmugavus (Gubskaja, 2022).

Olles inspireeritud Anna Gubskaja läbiviidud uuringust, otsustasid käesoleva töö autorid uurida küsimust sügavamalt, seades eesmärgiks keskenduda just tõlkijate valdkonnateadmistele tõlkeabiprogrammide kasutamisel.

Tänu tehnoloogia arengule on saanud tõlkevaldkond hoo sisse ning on jõutud paljude sihtrühmadeni ja turgudeni. Uurimistöö on jagatud teoreetiliseks ja empiiriliseks osaks.

Esimeses osas võetakse vaatluse alla tõlketarkvara ajalugu ning tõlketarkvara ja masintõlke võrdlus. Selleks, et aru saada kui oluline on erinevate tõlketarkvarade kasutamine tänapäeva tõlkija töös, koostati ja viidi läbi empiirilises osas veebiküsitlus, mida levitati Eesti tõlkijate seas.

Saadud tulemuste järgi vastatakse uurimisküsimustele ning analüüsitakse tõlketarkvarade olulisust tõlkija töös.

Uurimistöö tulemusena üritatakse vastata järgmistele uurimisküsimustele:

- Kui oluline on tõlketarkvara kasutamine tänapäeva tõlkija töös?
- Kui olulised on tõlkijate oskused TAP (tõlkeabitarkvara programmide) kasutamisel?

Tõlkeabitarkvara olemus

Tõlkeabitarkvara on saanud viimastel aastakümnetel tõlkijate asendamatuks instumendiks. Selle kasutamine võimaldab eelkõige tõhustada tõlkija tööd ning suurendada tootlikust, mis on iga tõlkebüroo üks olulisem prioriteet, et pidada tihe konkurentsile vastu. Kuigi arvutiprogrammid ei saa veel täielikult asendada tõlkijat, annab valdkonna kiire areng ikkagi tõlkija töös palju uusi võimalusi.

Tõlketehnoloogia hakkas arenema eelmise sajandi keskel, kui riistvara, tarkvara ja muud tolleaegsed tegurid seadsid valdkonnale teatud piirid. XX.-nda sajandi lõpuks tehnoloogilise võimsuse arenguga muutus valdkonna kasv perspektiivsemaks ja käesolevaks ajaks on saanud valdkond niivõrd tugevaks, et selle lahendused on saanud meie igapäeva elu lahutamatuks osaks. Tänapäeval kasutusel olevad tõlketehnoloogiad võib jagada üldjuhul kahte rühma: tõlkeabitarkvara (CAT) ja masintõlketarkvara (MT). (Gubskaja, 2022)

Käesolevas artiklis keskendume ainult tõlkeabitarkvara olulisusele, kuid selguse huvides autorid peavad samuti oluliseks selgitada ka mõlema rühma olemust ja töö põhimõtet, et lugejal oleks kindel ettekujutus süsteemide erinevustest.

Masintõlke (MT) puhul tõlgib tarkvara teksti automaatselt ja täies mahus, üritades eemaldada tõlkijat kogu protsessist (Saar, 2020). Vaatamata sellele, et tänapäeval areneb tehisintellekti tehnoloogia üsna kiiresti, ei võimalda masintõlge kvaliteet ja arengutase asendada tõlkijat veel täies ulatuses. Masintõlke puhul jääb tõlkija ülesandeks endiselt tõlgitud teksti läbivaatamine ja toimetamine, kuna üldjuhul tehisintellektil põhinevad MT lahendused ei oska arvestada teksti spetsiifilisust või keelelisi eripärasid ega saa tihtipeale aru tõlgitava teksti sisu kontekstist ja taustast. (Samuelsson-Brown, 2010)

Tõlkeabitarkvara (ehk CAT-süsteemid) teisest küljest põhinevad üldjuhul varasemalt kogunenud n-ö „kogemusel“, kasutades selleks tõlkijate töö käigus loodud andmebaase ehk tõlkemälu (TM), mida töödeldatakse spetsiaalse tarkvara või tarkvara kogumi (inglise keeles *tools*) abil.

Tõlkemäluprogrammiga tõlkimise eelised on järgmised¹:

- kõik laused saavad tõlgitud, kuna tõlkeabiprogramm liigub tekstis ja avab iga segmendi eraldi, niimoodi ei jää ükski lause tõlkimata;
- terminoloogiline ja stiililine ühtsus, tõlkemälust saab kiiresti otsida, kuidas üks või teine sõna/fraas on varem tõlgitud, võimalik on kasutada ka teiste koostatud terminisõnastikke;
- numbri- ja trükivigu saab lihtsamini vältida;
- töö valmimine kiireneb, kui tekstides on korduvaid lauseid või lauseosi;
- tellija säästab raha ja aega.

Tõlkemälul põhinev tarkvara on mõeldud mitte tõlkija täielikuks asendamiseks, vaid tõlkijate assisteerimiseks, et vabastada tõlkijat juba varem teostatud töö kordamisest, võttes endale üle vaid rutiinseid tegevusi nagu sobivate terminite otsimine ja sarnaste juba tõlgitud tekstide võrdlemine (Esselink, 2000).

Võrreldes MT ja CAT süsteeme omavahel tasub kindlasti mainida, et MT lahenduste arendus on oluliselt kallim ja nõudlikum tehnoloogiliste ressursside poolest, mille tõttu saavad tõesti kasutuskõlblikku lahendust MT süsteemide turul endale lubada vaid suuremad tarbijad nagu riigiasutused või rahvusvahelised organisatsioonid. Väiksemad ettevõtted kasutavad tavaliselt CAT-lahendusi (Kassuki, 2022).

Võttes arvesse eeltoodut, võib öelda, et abiprogrammide tehnilised võimalused on viinud tõlkijaid keskkonda, kus neid ümbritseb üsna suur valik erinevaid tööd hõlbustavaid digitööriistu, mille kasutamisoskus on tänaseks muutunud tõlkijate jaoks hädavajalikuks oskuseks. (Gouadec, 2007)

¹ Avatar Tõlkebüroo artikkel "Tõlkemäluprogrammid"
Kättesaadav: <https://avatar.ee/tolkimine/tolkemaluprogrammid/>

Küsimustik

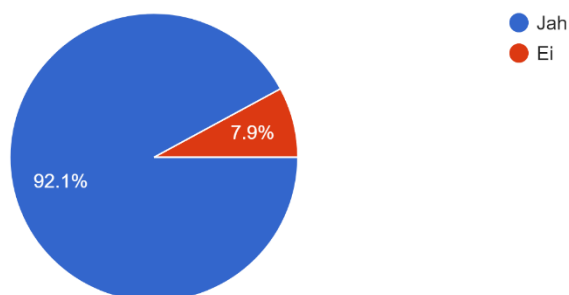
Antud teema uurimiseks kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. Andmekogumismeetodina kasutasime ankeetküsitlust, mis saadeti välja Google Forms'ina. Küsitlus oli anonüümne ning saadeti tõlkebüroode töötajatele, vandetõlkidele, keeleteimetajatele, elukutseliste tõlkijatele – inimestele, kes võivad puutuda igapäevaselt kokku vajadusega kasutada tõlketarkvara². Oli ka korraldatud pilootküsimustik, mille raames oli esialgne küsimustik saadetud kolmele respondendile, et oleks võimalus küsitluse vajadusel parandada või täiendada. Küsimustiku lõppversioon on käesoleva artikli lisa 1.

Vastama pidi 10 küsimusele, mille seas oli nii vastusevariantidega kui ka avatud küsimusi. Kokku vastas küsitlusele 39 inimest. Saadud vastuste põhjal analüüsisime, milliseid kaasaegseid masintõlke abivahendeid kasutavad tõlkijad kõige rohkem ning kui hästi nad tulevad tarkvara kasutamisel toime.

Esimesele küsimusele, et kas tõlkeabitarkvara kasutatakse töös igapäevaselt, vastas eitavalt ainult 7,9% vastanutest, samas kui 92,1% vastas jaatavalt.

Kas Te kasutate oma igapäevases töös tõlkeabitarkvara (CAT Tooli, ehk "computer-assisted translationit")?

38 responses

Teise küsimusega, et milliseid programme on kasutatud või kasutatakse praegu, selgus, et enim kasutatakse MemoQ programmi. MemoQ kasutab/on kasutanud 27 vastanut. Järgnesid Memsources 25, Trados 20, Google Translate 18 ning Wordfast 16 häälega. SmartCat'i kasutab 7 ning DeepL 5 inimest. XTM'i kasutab 2 inimest ning ülejäänud programmidel – Across, OmegaT, Studio, Smart Editor, CafeTran, Wordbee, Marscat, Crowdin – on vaid üks jaatav

² Viide küsimustikule: <https://forms.gle/bp3HUBCsLnTBXRzG8>

vastus. Mitte keegi vastanutest ei kasuta Transit'i ega DéjàVu programmi. Eelnevale, teisele küsimusele jättis vastamata üks inimene.

Veel selgus, et tarkvara valitakse peamiselt funktsionaalsuse (väga hea tõlkekvaliteet, lihtsus ja loogilisus), seejärel hea hinna (mõni neist on tasuta), siis tööandja/tõlkebüroo nõudmise/valiku tõttu ja kõige lõpuks kliendi soovil/nõudmisel.

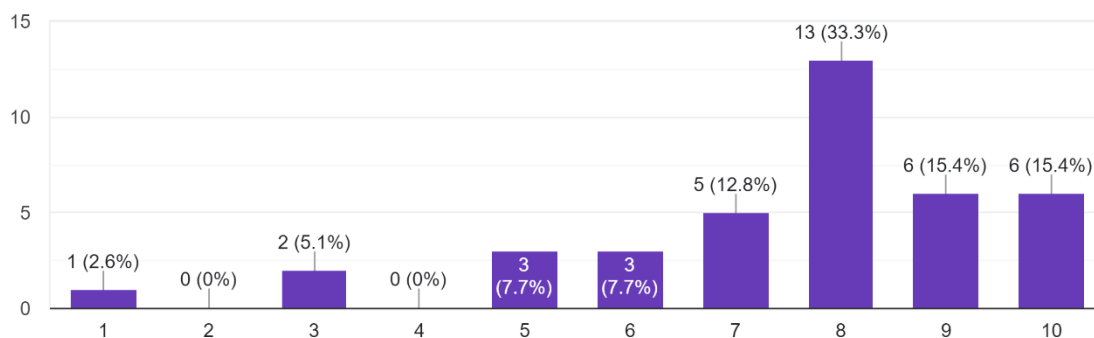
Suurim osa ehk 38,5% (15 vastanut) ütles, et on tõlkeabitarkvarast teada saanud ametialastel üritustel. 8 vastajat ütles, et on sellest teada saanud tarkvara tootja esindajalt, 10 oma töökohalt või -andjalt. 6 on näinud reklaami internetis. Mainiti palju ka ülikooli (5 vastust).

Viiendale küsimusele, kas tõlkeabitarkvara on nende hinnangul keeruline või ajakulukas kasutada, vastas 94,9% eitavalt ning vaid 5,1% jaatavalt.

Kuues küsimus oli, kui hästi/halvasti tunnetakse, et osatakse tõlkeabitarkvara kasutada. 39 vastanust 13 vastas, et 10 palli skaalal (10 = kõrgeim tase) hindavad nad oma oskust 8 palliga. 9 ja 10 palliga hindab oma oskust kumbki 6 inimest, 7 palli vastas 5 inimest ning 5 ja 6 palli mõlemale 3 vastajat. Väga halvasti ehk 1 palliga hindas oma tõlkeabitarkvara kasutamise oskust 1 inimene ning halvasti ehk 2 palliga vastas 2 inimest. 2 ja 4 palli ei vastanud keegi.

Kui hästi/halvasti tunnete, et oskate tõlkeabitarkvara kasutada?

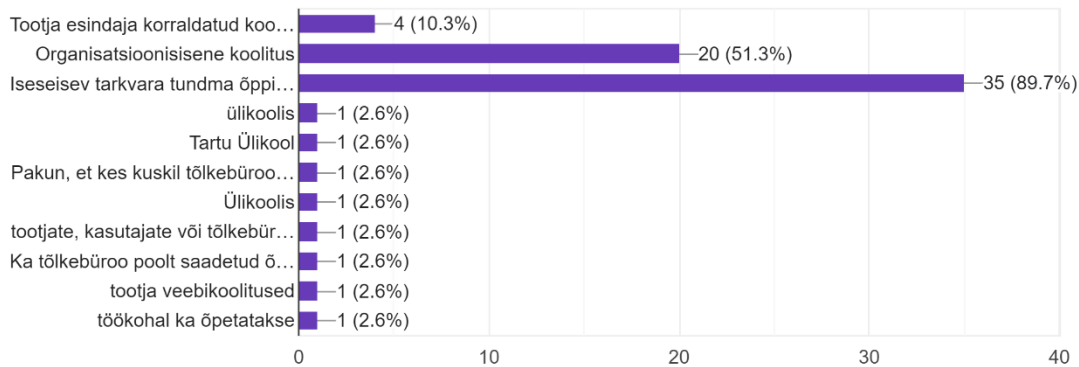
39 responses

Seitsmendale küsimusele ehk kes või kuidas koolitab välja tõlkijaid uut tõlkeabitarkvara kasutama, vastas 89,7%, et tarkvara õpitakse iseseisvalt tundma. Järgnevad vastused – koolitused erinevatel kohtadel, nt töökohal või tootja esindajate koolitused, millele kahepeale kokku vastas 31 inimest. Toodi ka välja, et programme saab õppida ülikoolis (3 vastajat).

Kes või kuidas koolitab välja tõlkijaid uut tõlketarkvara kasutama?

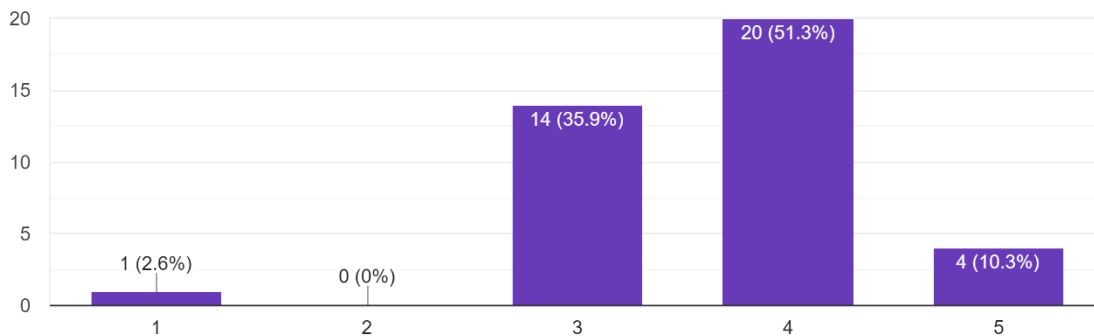
39 responses

Kaheksas küsimus oli, kui suure huviga tõlkijad uut tehnilist vahendit/lahendust on valmis vastu võtma. Vastata sai 5 palli skaalal (5 = suure huviga). 20 vastajat hindas huvi 4 palliga ning 13 inimest vastas 3 palli. Väga suurt huvi 5 palliga hindas vaid 4 vastanut ning 1 inimene vastas, et sellest ei olda üldse huvitatud.

Kui suure huviga on tõlkijad valmis uut tehnilist vahendit/lahendust kasutusele võtma?

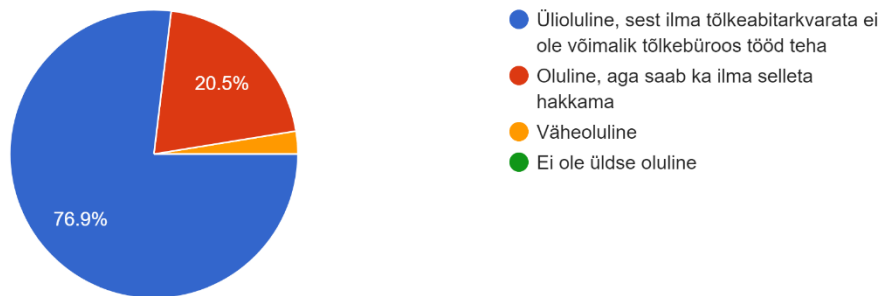
39 responses

Eelviimane küsimus oli, kui oluliseks peavad vastajad tänapäeval tõlkeabitarkvara rolli tõlkebüroo igapäevases töös. 76,9% peab seda väga oluliseks, sest ilma tõlkeabitarkvarata ei ole võimalik tõlkebüroos tööd teha. 20,5% peab seda oluliseks, aga usutakse, et saab ka ilma selleta hakkama. Väheoluliseks pidas seda 2,6% vastanutest. Inimesi, kes arvas, et tõlkeabitarkvara pole tänapäeval tõlkija töös üldse oluline, ei olnud.

Kui oluline on Teie arvates tänapäeval tõlkeabitarkvara roll tõlkebüroo igapäevases töös?

39 responses

Viimasele küsimusele, kui suure osa tõlkija tööst võiks vastajate arvates moodustada masintõlge, vastas 10 palli skaalal (10 = 100%) ainult 1 inimene, et masintõlge võiks kogu terviku tõlkija tööst moodustada. Veel vastas ainult üks inimene kumbalegi, et see võiks moodustada 20% ja 90% tõlkija tööst. Enim (8 inimest) vastati küsimusele 5 palliga ehk masintõlge võiks moodustada tõlkija tööst täpselt pool. 7 inimest arvas, et masintõlge võiks moodustada tõlkija tööst 70%, 6 inimest 40%, 5 inimest 60%. Võrdselt (4 inimest kummalegi) arvati, et masintõlge võiks moodustada 10% ja 30% tõlkija tööst.

Kokkuvõte

Tänapäeval kasutavad kõik tõlkijad oma töös tõlkimisprotsessi hõlbustamiseks ja kiirendamiseks arvutit. Inimesed, kes osalesid küsimustikus, on peamiselt arvamusel, et tõlketarkvara on oluline tõlkija töös ning kui neid osata kasutada, on nendest kasu ning need teevad töö lihtsamaks. Lisaks on võimalik kasutada veel masintõlkesüsteeme ja tõlkemälusid. Masintõlkesüsteemid tõlgivad teksti automaatselt ära. Masintõlke tulemusena valmib toor- ehk mustandtõlge, mis vajab veel toimetaja- ja terminoloogipoolseid parandusi ja väljastusülevaatusi. Eestis masintõlkesüsteeme (Prompt, Systran jt) eriti ei kasutata, enamasti tõlgivad ikka inimesed. Tõlkemäluprogramme (Wordfast, SDLTrados, SDLX, MemoQ, Memsources jt) kasutatakse Eestis aga üha enam. Kui küsiti, miks valiti just see programm, mida kasutatakse, vastati enim, et valiku põhjus on olnud lihtsus, mugavus, loogilisus, funktsionaalsus kui ka hind (Gubskaja, 2022). Hinnakriteerium on saanud tõlkijate ja tõlkebüroode jaoks märkimisväärselt oluliseks, kuna kõva konkurentsi ja CAT-lahenduste kõrge maksumuse tõttu on sunnitud nende lahenduste kasutajad optimeerima oma kulusid vastavalt turu olukorrale. Samas ei olnud hinna kriteerium Anna Gubskaja 2022. aasta uuringu tulemuste kohaselt määravaks faktoriks. Kuigi paljudest vastustest ei selgunud, mis programmiga on nende vastuses tegu, siis toodi siiski paljudes vastustes välja programmid MemoQ, Wordfast, SmartCat, CafeTran, Trados ja XTM. Oluline oli ka see, et alati ei saa tõlkija ise valida ning paljud vastanud kirjutasid, et valiku teeb juba tõlkebüroo ise ning nende ülesandeks on programm lihtsalt ära õppida.

Projekti raames läbiviidud küsitluse tulemusena selgus, et tõlkijad ja tõlkimisega seotud inimesed kasutavad tõlkeabitarkvara programme suhteliselt palju ning nendest suurem osa tunneb, et programme osatakse hästi kasutada. Selgus ka, et programmide kasutamist ei peeta keeruliseks ega ajakulukaks. Olulised aspektid, mille järgi tõlkeabitarkvara valitakse on selle lihtsus, mugavus, kvaliteetsus ning hind. Tõlkeabitarkvara programmide informeeritakse tõlkijaid enim tööandja kaudu, kuid ka ülikoolis saab nende kohta palju teada. Olulised on ka programmide esindajate poolt läbiviidud koolitused, mis antud programmi tutvustab ja seda kasutama õpetab. Küsitlusest selgus samuti, et enim kasutatav programm meie vastanute seas on MemoQ. Lõpetuseks uuriti, kui tähtsaks tänapäeval tõlkijad oma töös tõlkeabitarkvara peavad. Selgus, et väga suur osa peab seda lausa nii tähtsaks, et ilma selleta oleks väga raske, kui mitte isegi võimatu oma tööd teha, sest see hõlbustab töö tegemist ning hoiab väga palju aega kokku.

Uuringu tulemustest võib järeldada, et tõlkijale vajalikud valdkonnateadmised ei piirdu tänapäeval ainult otseste erialateadmistega nagu keele- ja toimetaja oskused. Lisaks sellele hõlmavad digiajastus tegutseva tõlkija valdkonnateadmised ka kiiret õppimis- ja kohanemisvõimet, ning suureks eeliseks on ka arenenud arvutioskus. Need oskused võimaldavad tõhustada töö kvaliteeti ja suurendada selle mahtu, mis on ülioluline valdkonna tiheda konkurentsi tingimustel.

Kasutatud allikate loetelu

- 1) Samuelsson-Brown, Geoffrey. 2010. Topics in Translation: Practical Guide for Translators (5th Edition). Clevedon: Multilingual Matters
- 2) Esselink, Bert. 2000. Practical Guide to Localization. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- 3) Gouadec, Daniel. 2007. Translation As a Profession. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company
- 4) Gubskaja, A. Tõlkeabiprogrammide kasutamine ja õpetamine Eestis. (2022). Magistritöö. Tallinna Ülikool
- 5) Avatar Tõlkebüroo artikkel "Tõlkemäluprogrammid"
Kättesaadav: <https://avatar.ee/tolkimine/tolkemaluprogrammid/>
- 6) Kassuki, K. Neurotõlke võimalused ilukirjanduse tõlkimisel (2022). Magistritöö. Tallinna Ülikool
- 7) Saar, A. Masintõlke väljavaatest ilukirjanduse alal. (2020). Artikkel. ERR
Kättesaadav: <https://kultuur.err.ee/1148773/anti-saar-masintolke-valjavaatest-ilukirjanduse-alal>

Lisa 1. Küsimustik

1. Kas Te kasutate oma igapäevases töös tõlkeabitarkvara (CAT Tooli, ehk "computer-assisted translation'it")?
2. Milliseid neid programme kasutate/olete kasutanud?
3. Miks valisite just selle tarkvara? (nt kindla funktsiooni või hinna pärast)
4. Kust olete teada saanud tõlkeabitarkvara kohta?
5. Kas Teie hinnangul on keeruline/ajakulukas tõlkeabitarkvara kasutada?
6. Kui hästi/halvasti tunnete, et oskate tõlkeabitarkvara kasutada?
7. Kes või kuidas koolitab välja tõlkijaid uut tõlketarkvara kasutama?
8. Kui suure huviga on tõlkijad valmis uut tehnilist vahendit/lahendust kasutusele võtma?
9. Kui oluline on Teie arvates tänapäeval tõlkeabitarkvara roll tõlkebüroo igapäevases töös?
10. Kui suure osa tõlkija tööst võiks Teie arvates moodustada masintõlge?